

gle X l'Espanya lliure era repartida entre la gent eclesiàstica i la noblesa. La plebs, composta de jornalers i gent del camp, rebia, en pagament de sos treballs, un grapat de sal, derivant-se d'això la paraula salari.

Més, fou tant el que'ls nobles abusaren del seu poder, que'l rei Alfons VIII se vegé obligat a concedir nous drets al poble per a assegurar son regne i oposar-los com un contrapès a les exigències de la noblesa.

En aquesta època, Catalunya gaudí d'uns drets superiors a les demés regions. El rei Pere II autoritzava al poble per a que cada any elegís cinc cònsuls que estava en son dret fer ús de la «Mà armada», que era un privilegi que permetia a tots els habitants de nostra terra aixecarse en armes per a defensar sos drets.

Un de sos millors defensors, fou Joan Fivaller, que l'any 1415 exigí al rei Ferràn I, el pagament de l'impost que li tocava abonar del dret sobre la carn, cosa a que al principi se negava.

La rica Granada capitulava baix el siti dels reis catòlics, publicant aquests, al mateix temps, una real ordre que deia que en el terme de quatre mesos havien de deixar Espanya o, del contrari, convertir-se al cristianisme.

Això, que a cop de vista sembla una cosa ben feta per a la llibertat de nostra terra, fou un cop molt gran contra'l nostre floreixement. Al marxar, ens deixaren un sens fi de joies arquitectòniques, tals com l'Alhambra, de Granada; la Mezquita, de Córdoba, i altres que encare en el present són l'admiració de tothom. En canvi, els artistes que ho idearen, junt amb 70,000 famílies, deixaren aquesta terra, després de set segles d'estada, en que, si no s'havien agermanat les religions, s'havien agermanat els homes i ens havien criat amb sa civilització, que era superior a la nostra.

Després, vingué'l descobriment d'Amèrica fet per Colóm, al qual, en pagament d'aital proesa, un tal Bobadilla el portà del terreny descobert cap a la península carregat de grills.

Per un cantó, Espanya progressava; per l'altre, perdía ses llibertats. Així succeí amb el regnat de Carles I d'Espanya i V d'Alemanya; puix la primera prova d'estimació a nostra terra fou el no voler rebre al Cardenal Cisneros, home al qual devíem molt els espanyols. Vingueren, junt amb el rei, una joventut desenfrenada, a la qual distribuí tots els càrrecs de la Cort. Aquests i altres abusos promogueren la guerra de la Germania a València i la dels Comuners a Castella. La primera, s'acabà amb l'assassinat d'en Guillem Sorolla, i l'altre amb la decapitació d'en Padilla Bravo, i Maldonado, en la vila de Villalar.

Entrem en el segle XVI. La noblesa, tancada dintre sos castells, la classe mitja marxant cap a l'Amèrica, assedegada d'or i el poble treballant com esclaus, sense cuidar-se per res de les llibertats perdudes en els camps de Castella i de València.

Vingué'l rei Felip IV, junt amb el comte duc d'Olivares i agafaren tant per cap de turc a Catalunya, i els exèrcits que guarnten el Roselló feren tants abusos, que donà per resultat el Corpus de Sang a Barcelona. Un dels homes que en aquell temps de revolta sobresurt més en defensa de la llibertat i de la nostra terra, és el que fou canonge Pau Claris, que morí de malaltia, en aquells dies de lluita, el 23 de febrer de 1641.

Com si nostra nació no tingués prou mals, el més desgraciat rei ve a ocupar el tron,

Carles II, al qual li posaren per motiu l'Embruixat, degut a que'ls seus cortesans li feren creure que tenia mals esperits dins son cos. Va portar-nos, amb sos desacerts, a la guerra més sagnant (anomenada guerra de Successió entre Felip V i Carles d'Àustria), en la qual els exèr

Bar La Bohèmia

d'en

Esteve Julià

Refrescos : Pastes : Begudes

Vermouth a 15 céntims

Classes immillorables

Establiment predil·lecte de la joventut i els sportmans

17 . CARRER DE LA PALMA : 17

cits estrangers feren de nostra terra un camp de runes.

Catalunya, al prendre-li ses llibertats, s'aixecà tota en pès; fortificà Barcelona, esperant l'enemic. El dia 7 de març de 1714, els sitiadors varen rompre'l foc contra la plaça, no podent de cap manera assaltar-la. Arribà'l dia 11 de setembre i els sitiadors, amb forces crescudes, se disposaren a donar un atac jugant-se'l tot pel tot, caient ferit, en aquella data memorable, el conceller en cap, Rafel de Casanova.

Fins el 22 del mateix mes, les forces sitiadores no poderen entrar a la ciutat, que fou quan els sitiats acabaren tots els medis de defensa. Allavors, Felip V posà en una esclavitut al poble català com mai s'havia vist, arribant a l'extrem de condemnar a una campana que hi havia a la Catedral, la qual tenia per nom Honorata.

Gracies al rei Carles III, tornaren a ésser donats als catalans molts de sos drets perduts, i amb l'ajuda de Campomanes, Floridablanca, i altres, posaren a Espanya al nivell de que era mereixedora.

A últims d'aquest segle, els pobles, cansats de tantes baixeses, alcen els punys en l'aire, Diderot llença als quatre vents la primera Enciclopedia, obra grandiosa que sigué la primera pedra de la Revolució francesa. Washington llença'l crit de llibertat, rompent l'argolla amb que Anglaterra tenia sotsmès al poble americà, i per a fer el camí més resplendent al poble, en l'any 1789 l'Assamblea Francesa decreta'ls Drets de l'Home.

JOAN CUCH

AIGUA FORTS

XII

EN UN TEATRE DE LA VILA.—Aquella nit fan comedia i el teatre quasi s'omple.

En una llotja de mà esquerra, entrant, hi ha una família d'aquestes tan perfectament granollerines.

Pare, mare i dugues filles; una, que ja ha passat a la reserva matrimonial; altre, que tot just comença a aprendre de sospirar i mirar enlaire.

La representació encare ha de començar

El públic s'entreté enraonant i cridant en veu alta als coneguts. Entra la gent fent un soroll horrible, semblant que té interès en que's vegi que va a teatre.

En un *palco* del primer pis, quatre *primates* de la política local parlen misteriosament i molt acostats, com si confeccionessin un altre *reparto* o arreglessin l'escola de segona ensenyança.

Més avall, dos juguen a cartes i al seu costat un senyor dorm, apoiat sobre la barana.

El *respectable* s'impacienta i pica fortament de mans. Se sent algún xiulet i cops de peu i últimament un timbre.

S'alça'l teló i'l públic calla. Comença la funció i continuà entrant gent, fent l'indispensable soroll de sabates diumengeres.

En aquella llotja de mà esquerra, el pare llegeix «El Liberal» de la nit, la mare fa bacaines discretes i les nenes xiuxiuegen, mirant al primer pis.

La més gran: — T'has fixat amb en Peret que trist que està?

—Sí, ja me n'he adonat aquesta tarde, en el ball. D'ençà que va renyir amb la *Milia*, que sembla viure desenganyat.

—Tant mateix tenia molt mal gust!

—Uix! No sé què li troven a l'*Emilia*! Té un posat més de *Déu n'hi dó!*

—Sí, però té diners.

La representació continuà. El públic, en petites tertulies, va comentant les incidències de la mateixa.

Les noies critiquen els vestits de les actrius. Els joves parlen de *juergas* i fan xistes sobre la bellesa de la dama jove. Solament en un recó, quatre intel·lectuals sospesen el valor del drama i fan signes de desaprovació quan els sembla que algú del públic els mira. Són els crítics indispensables en cada funció. Llàstima que s'han de pagar l'entrada!...

Una criatura, esclata en plor, sentint potser l'intensitat del drama. Després de dos minuts d'escàndol, la família se decideix a portar-la al carrer. S'aixeca una dòna i se'n van dona i criatura, picant fortament de peus, la primera, per a entretenir al marrec.

En aquell *palco* de mà esquerra, continúen xiuxiuejant les dugues germanes.

Are parlen de les X, que estàn al seu enfront.

—Mira: les X han estrenat un altre vestit.

—Oi, (després d'inspeccionar-les una bona estona).

—Veus, si en lloc d'ésser blau fosc, fós *marrrón*, m'agradaria més. I aquestes *aplicacions* que porten al coll, no m'agraden gens.

—Passen per noies lluides i el què és per mí, tenen molt mal gust.

—*Buenu*; és el què passa. Com que donen tanta *rasca* als joves, sembla que tinguin més prestigi.

—Ja'n són de descarades, ja!...

Acaba la representació. El públic abandona el teatre com si acabés de complir una *feina*.

Aquell senyor que dormia sobre la barana, se desperta i marxa a dormir a casa seva.

Els polítics continúen discutint, bo i drets, i els intel·lectuals diuen que no'ls ha pas convençut la companyia.

En el vestíbol tenen lloc els comentaris.

—Holal! Què tal? Què'ls ha semblat?

—Què vol que li digui... Es veien molt pobres i feien una cara de gana.

—Escolti, que no han anat al ball, aquesta tarde?